

EL CAPÍTOL DE LA CATEDRAL DE GIRONA I LA REVOLTA CATALANA (1640-1653)

PER

JOAN BUSQUETS i DALMAU

La història evidencia una relació estreta entre Girona i la seva catedral. La ciutat s'ha anat estenent als peus de l'edifici majestuós de la seu que, des de dalt estant, senyoreja sobre les cases atapeïdes, les placetes i els carrers estrets i per damunt dels altres campanars. Des de fa segles la catedral de pedra domina la muralla per la banda de muntanya, s'emmiralla en el riu i es pot contemplar des de l'Areny, el Mercadal o el Pla de Girona. Tanmateix, per Girona la catedral no és només un monument artístic o un edifici religiós, sinó també una institució i un col·lectiu humà. La catedral, entesa com el capítol dels canonges, ha estat també molt present i activa en la vida de la ciutat al llarg de la seva història. He pensat que, en homenatge al canonge Dr. Jaume Marquès, podia ser escaient explicar una petita etapa de la vida del capítol de la seu de Girona del qual ell era un membre tan qualificat.

EL CAPÍTOL DE LA CATEDRAL

Una bona part de la importància i del prestigi de Girona, com del de tantes altres ciutats petites, allunyades de la cort i de la capital de la monarquia, era degut que constituïen centres administratius i, molt especialment, que eren ciutats episcopals. A la Baixa Edat Mitjana i a l'Edat Moderna, gràcies a la presència d'un bisbe, amb els seus vicaris, secretaris, familiars i patges, que integraven una espècie de petita cort entorn del palau episcopal, i a l'existència d'una catedral, amb les dignitats i canonges, beneficiats i clergues (i també seglars amb diversos serveis i càrrecs a la seu), ciutats com les

de Tarragona, Girona, Tortosa o Vic, gaudien d'un prestigi i d'una bona posició social.

Al costat del bisbe, i a vegades enfrontat a ell, com a primera corporació de l'Església hi havia el capítol dels canonges de la seu. Més enllà del seu paper estrictament eclesiàstic, tenia un pes econòmic, cultural i àdhuc polític a la ciutat.

A començament del segle XVII (1620) la catedral de Girona tenia sis dignitats i vint-i-quatre canongies. A finals del segle (1680) en disposava de més: vuit dignitats i trenta-sis canongies¹. A més hi havia molts beneficis fundats i, per tant, molts preveres beneficiats de cada capella o altar, a part dels clergues servidors en diversos càrrecs, però aquests no formaven part pròpiament del capítol ni hi tenien vot².

L'ardiac major era la primera de les dignitats i el cap del capítol. A les catedrals de Catalunya el degà tenia un lloc secundari, que derivava de l'*antiquior*. En canvi, l'ardiac major tenia moltes més atribucions. A vegades era vicari general; molt més sovint, però, era un càrrec que limitava la jurisdicció episcopal o personificava l'oposició al prelat. Les altres dignitats eren: el sagristà major, el preceptor o cabiscol, els ardiaques d'Empordà, de Besalú i de la Selva, l'abat de la col·legiata de sant Feliu i, finalment, el degà³.

Un capítol amb sentit de cos, amb zel pels seus privilegis i amb lligams de poder a la ciutat, podia mantenir contenciosos interminables amb la seu episcopal: ara per la provisió dels beneficis i les rectories reservades al Capítol, ara perquè el bisbe acabat d'arribar desconeixia o menystenia els costums i privilegis de la catedral⁴. Tanmateix, les freqüents acusacions als bisbes d'excessiu afany de lucre o de nepotisme ens indiquen que els inte-

¹ Cf. P. GAUCHAT: *Hierarchia Catholica* IV, p.195.

² La de Girona supera totes les altres catedrals de Catalunya pel nombre de prebendats del capítol. Els beneficis i oficis passen de 150. Tanmateix, alguns càrrecs que havien tingut laics (porter, cuiner, etc.) els tornen a tenir clergues; el motiu és l'estalvi de sous i també la progressiva clericalització de les funcions. El Dr. J. Marquès ens explicà que a la catedral de Girona hi havia també 12 *preveres de capítol*, que no eren pròpiament canonges, però eren admesos als capítols, signaven les actes, tenien càrrecs i funcions i als quals, a partir del s. XVI, per decret del papa Lleó X, se'ls considerà canonges, bo i dispensant-los de l'estatut nobiliari (1520): cf. J. VILLANUEVA: *Viage literario* XII, Madrid 1850, p.152-154. No s'han de confondre amb els *coadjutors de canonge* que tenen la prebenda en expectativa.

³ Sant Feliu tenia un capítol de col·legiata, amb un abat i nou canonges; l'abat de Sant Feliu formava part del capítol catedralici. Cf. J. CLARA-J.M. MARQUÈS: *Sant Feliu de Girona*, Girona 1992, p.12-14.

⁴ Les discrepàncies i enfrontaments entre bisbe i capítol eren molt sovint una qüestió corporativa, no merament personal. Per les capellanies i rectories del bisbat de Girona unides al capítol i que tocava a aquest de proveir, cf. *Llibre de Status dit de Cubertas Blancas* (ACG 10-C.14, ff. 6-8v).

ressos econòmics eren a la base de molts conflictes entre el bisbe i els capitulars, que veien amenaçats els seus avantatges.

Però quan el capítol adquiria importància era sobretot durant la seu vacant: “La administració del Bisbat vacant, segons el Dret comú y segons lo Sagrat Concili de Trento, és dels Capítols de les catedrals, però la de Gerona és tant particular que se singularitza entre totes las de Espanya, en la qual lo Ardiaca Major administra la Sede Vacant”⁵. El capítol atorgava el govern a l’ardiac major i nomenava vicaris generals “de Gremi”, és a dir, del mateix capítol. Tanmateix, a partir de Trento, per afavorir la jurisdicció episcopal d’un cantó i la centralització romana de l’altre, al capítol i a l’ardiac se’ls va llevar l’autoritat pròpia del govern eclesiàstic i anaren perdent la majoria de privilegis. Però tot això no es féu pas en un dia, ni sense resistència i enfrontaments.

La importància d’un capítol es mesurava per les rendes de què disposava. La catedral era un col·lectiu de beneficiaris de rendes i, en aquesta mesura, era un centre de riquesa i de poder. També era un col·lectiu d’un cert nivell cultural, pràcticament tots els capitulars tenien estudis de teologia, filosofia i dret canònic o ambdós drets. Alguns canonges de l’època havien estudiat fora del país: com era el cas d’Antoni Adroer, a Pisa, Alfons Saconomina, a Roma, o els germans Agullana, que van estudiar amb els jesuïtes a Gandia i després a Salamanca.

Finalment un capítol era un grup eminentment urbà. Estava integrat per clergues de ciutat o que esdevenien “ciudadans”. Els capítols contribuïen a configurar una ciutat. Un col·lectiu de l’alta clerecia que tenia relació, interessos, negocis, empreses comunes, solidaritats o enfrontaments amb els altres grups urbans. A Girona, capítol i municipi constituïen “els dos comuns” de la ciutat, que es reclamaven mútuament. En qualsevol esdeveniment ciutadà, fos festiu (celebracions, processons, rebudes de personatges) o tràgic (la pesta, la defensa en temps de guerra o de setge), un comú reclamava la contribució i la participació de l’altre. Mai els jurats no feien res a Girona sense sol·licitar la participació dels canonges. Mai aquests no organitzaven cap celebració sense requerir la presència dels jurats. I, si no la sol·licitaven, era un mal auguri. En efecte, només en temps de “guerra freda”, normalment per absurdes qüestions de protocol o per dissensions de tipus econòmic, l’un prescindia de l’altre o apareixien les discussions, els retrets i els oblitats.

⁵ Cf. ACG: “Sede episcopal vacant”, a S. PONTICH: *Repertori del secretariat del Capítol de la Iglésia Catedral de Girona*, III, 1736, f.119.

La del barroc era una època eminentment urbana i els canonges contribuïen a crear aquell predomini ciutadà, en una societat catalana en la qual quantitativament la gran majoria encara era rural. Les ciutats pesaven molt més del que pertocava a la seva modesta demografia o a la seva riquesa. L'alt clericat feia costat al patriciat urbà i amb ells tenia comunitat d'interessos econòmics i culturals. Els canonges de Girona eren germans, fills o nebots de ciutadans honrats, de mercaders importants o dels membres de la petita noblesa rural que s'havia tornat ciutadana i gestionava les propietats de la rodalia des de Girona estant... D'altra banda, la influència en la política de la mateixa ciutat i del país era molt notable. D'un cantó estava establert constitucionalment (representació de les catedrals a les corts i parlaments); de l'altre, els lligams familiars i d'interessos ho facilitaven.

CANONGES I LLINATGES GIRONINS

Les famílies importants de la ciutat i de les comarques havien col·locat diversos membres en el Capítol de la catedral. Que a la seu hi hagués simultàniament o successiva dos germans, o bé oncle i nebot, era normal. Molt sovint es tractava d'una autèntica dinastia de capitulars, que s'anaven rellevant els uns als altres segons els interessos.

Tres membres de la família dels Agullana van obtenir prebendes a la catedral: Miquel d'Agullana (+1508), l'oncle, fou canonge de Girona i abat comendatari de Sant Joan de les Abadesses⁶; i els seus dos nebots, Miquel i Jaume, ardiaques de la seu. Miquel d'Agullana (+1597), ardiaca d'Empordà des de 1578, va administrar la diòcesi en la seu vacant del 1572 i fou diputat eclesiàstic en el trienni de 1593. El seu germà, Jaume d'Agullana (+1617), va anar a Roma com a síndic del Capítol per obtenir la concessió de les temporalitats durant la seu vacant i, com a ardiaca major, administrà les seus vacants per mort dels bisbes Cassador (1597) i Arévalo de Zuazo (1611). Fou canceller de Catalunya i residia a Barcelona, on va morir l'11 d'abril del 1617.

Els ardiaques Jaume i Miquel d'Agullana són coneguts com els fundadors i protectors del Col·legi de la Companyia de Jesús a Girona, situat a l'església de Sant Martí Sacosta, al costat mateix del palau dels Agullana. Fou

⁶ E. JUNYENT: *El monestir de Sant Joan de les Abadesses*, Barcelona 1976, p. 63.

una fundació de la màxima transcendència religiosa i cultural per a la ciutat (1585)⁷.

De la nissaga dels Batlle, de Flaçà, trobem set membres en el capítol de la seu durant aquesta època sense interrupció: Antoni Montserrat Batlle (+1589), Jeroni (+1593), Rafel (+1618), Baldiri (+1641), Francesc (+1633), Miquel (+1656) i un altre Rafel Batlle, que havia estat canonge de Barcelona i fou ardiaca de Besalú (+1681). Rafel Batlle "sènior" fou també visitador de la Generalitat.

De la família Saconomina, rics i poderosos mercaders residents al Mercadal, quatre membres van pertànyer al Capítol de la seu durant el s. XVII. Dos germans i els altres dos cosins: Jaume (+1631) era canonge de Barcelona i va permutar per una canongia millor a Girona. Havia estat patge i secretari del cardenal Pedro de Deza, i amb ell va anar a Roma, on va romandre uns quants anys (1580-1586). Miquel Saconomina va ser canonge el 1607. Enviat com a síndic del Capítol a Roma, des d'allí va renunciar a la canongia a favor del seu germà Alfons, el 1617. Finalment, Jeroni, nebot de l'anterior i el seu coadjutor, obtingué la canongia el 1631⁸.

Francesc Pijoan, un dels clergues més influents de l'època, va ser canonge, ardiaca i, finalment, bisbe electe de Girona. Amb el seu germà, Jaume, també canonge i ardiaca d'Empordà, apareixen sovint en la documentació com a importants benefactors del nou hospital de Santa Caterina⁹.

Així mateix, hi havia a Girona dos canonges Pla. Portaven el nom de Jaume tots dos i eren oncle i nebot. A la mort de l'oncle, va succeir-lo en la prebenda, ja que era el seu coadjutor. Durant la revolta catalana ("dels Segadors"), aquest canonge Jaume Pla, nebot, va ser activíssim en la secessió i en l'adhesió a França¹⁰.

⁷ La història de la família Agullana, els estudis a Gandia dels dos germans canonges, les magnífiques festes celebrades a Girona en honor de sant Ignasi i el progressiu ascendent dels jesuïtes i del seu estil sobre aquest llinatge han estat esplèndidament estudiats per Martí de RIQUER: *Quinze generacions d'una família catalana*. Riquer aporta el testimoni d'un jesuïta que escriu al Preposit General de la Companyia, a Roma, sobre els canonges Agullana: "... este colegio de Girona, plantado i fundado con tanta industria por las manos dadivosas de los mui ilustres señores Miguel de Agullana, canónigo i arcediano de Anpurdán en esta santa Iglesia de Girona, i Jaime de Agullana, arcediano mayor de la misma iglesia i Canciller de Su Magestad Católica en este principado de Cataluña, i pudiera ver mitras en su cabeça, si su modestia no las reusara, ermanos los dos en sangre, letras y piedad, a los cuales la buena memoria del predecesor de V. Rcia. dió título de Fundadores" (*Ibid.*, p. 205-207).

⁸ Cf. J. SACNOMINA: "Memòries", dins *Cavallers i ciutadans a la Catalunya del Cinc-Cents* (ed. A. Simon Tarrés), Barcelona 1991.

⁹ Cf. S. PONTICH: *Episcopologi*, II, f. 330 bis; VILLANUEVA: *Viage literario*, p.106-107.

¹⁰ S. PONTICH: *op. cit.*, f. 328; per la designació com a inquisidor: Cf. L. ROURERA: *Pau Duran i el Capítol d'Urgell*, Bellaterra 1987, p.190.

Els dos canonges Rich, de Jafre, eren els germans Cristòfol i Martí. Cristòfol va ser també vicari general (1648), per una discutida delegació que li féu Francesc Pijoan, vicari general desterrat, el qual tenia poders delegats del bisbe Parceró, també a l'exili¹¹.

La família Burgués, d'Estanyol, col·locà cinc membres en el Capítol al llarg de tot el s. XVII: Bartomeu (+1607), Jaume (+1649), Narcís (+1702), Jaume –nebot– (+1703) i Francesc (+1684). El més important fou Narcís Burgués, viudo i notable jurista, canonge des de 1659. D'ell diu l'*Episcopologi* que va ser “gran letrado y vicari general de molts bisbes”¹².

Hi hagué tres canonges Ciurana, del llinatge de Riudellots de la Selva. Onofre de Ciurana va ser canonge de 1610 a 1659. Joan de Ciurana, cabiscoll major (1678). El 1681 renunciava a favor del seu germà, Josep de Ciurana. Aquest va ser degà del Capítol i jutge del Breu. Fou canonge durant 55 anys i vivia molt temps a Barcelona, com a síndic del Capítol pels negocis, concilis i corts on representava la catedral de Girona¹³.

També hi havia en aquest temps dos canonges Adroer, de Viladasens: Antoni (+1625) i el seu nebot Miquel (+1695). Tots dos foren benemèrits per l'embelliment, les celebracions i les fundacions a la capella del claustre (de l'Esperança), on tenien la sepultura. Antoni Adroer era doctor en teologia per la universitat de Pisa (1597)¹⁴.

Molts membres del Capítol de Girona tenien també una projecció fora de la catedral, en ocupacions no pròpiament canòniques ni eclesiàstiques. En els oficis de l'administració reial o en les eleccions per a càrrecs en el govern del Principat, durant aquesta època moderna, hi trobem uns quants canonges de Girona. Així, sis d'ells van sortir elegits per presidir la Generalitat, com a diputats eclesiàstics: Joan Margarit (1521), Jaume Cassador (1545), Miquel d'Agullana (1593), Francesc Oliveras (1596), Bernat de Cardona (1641) i

¹¹ El bisbe Pere de Marca, de tendència gal·licana i omnipotent governant francès a Barcelona, aconsellava als capítols que elegissin vicaris generals prescindint de l'autoritat dels bisbes exiliats: 23-X-1647 (ACG, RC 27, f.70).

¹² En la mateixa època, el seu germà Francesc, ciutadà honorat de Girona, va ser jurat quatre vegades (el 1670 jurat en cap), i diputat pel braç reial en el trienni del 1677.

¹³ Cf. J.M. COLL: “El Venerable Fray Dalmacio de Ciurana (1573-1637)”, dins *AIEG* 10, 1955: 255-268.

¹⁴ Documentació diversa d'aquests capitulars a l'Arxiu de la casa Adroer de Viladasens. Encara hi ha altres dinasties de canonges, encara que menys protagonistes. Acabem la nòmina amb els sis membres de la família Çacosta, canonges a la seu gironina el s. XVII: Andreu (+1653), Jeroni (+1652), Raimon (+1674), Josep (+1694), Isidre (+1704) i Francesc, coadjutor de canonge (+1695).

Francesc Pijoan (1653). A la mateixa Diputació del General, tres foren oïdors de comptes: els canonges Josep Soler (1539), Onofre de Ciurana (1632) i Narcís Burgués (1692). D'altra banda, Jaume d'Agullana va ser canceller de Catalunya; Rafel Batlle, visitador de la Generalitat; Josep de Ciurana, jutge del Breu, i, finalment, Jaume Pla fou el capitular més implicat políticament en la revolta de 1640, com veurem, i nomenat Inquisidor¹⁵.

EL CAPÍTOL DE LA SEU EL 1640

Com els de la resta del Principat, els canonges de Girona se sentien vinculats a la petita noblesa i als ciutadans honrats i, pel que fa a la ideologia política, es manifestaven unànimement hostils a la línia d'Olivares i de la Cort. La resistència dels canonges fou dura i tossuda davant la pressió de l'impost del rei, dit de la "Quarta y Excusado". Tots els Capítols de Catalunya es van resistir a pagar l'impost, i especialment els de Vic, Urgell i Girona.

Els Capítols generals es reunien cada any la setmana després de la Pasqua Florida, per distribuir càrrecs i obligacions als canonges. Les actes i resolucions dels Capítols pasquals de 1640 ens ofereixen la composició del Capítol de Girona en aquell any crucial per a Catalunya. Aquesta llista, amb els anys de durada de cada prebendat en el càrrec, ens ajuda a veure què implicava en aquell temps obtenir una canongia. Sovint, per a un clergue, era tota una vida de pertinença a la seu i, per tant, a un estament, una classe social i una ciutat. La llista dels canonges de la seu de Girona per la Pasqua de 1640 és aquesta:

- Bernat de Cardona, ardiaca major (1617-1656)
- Andreu Çanou, sagristà major (1621-1653)
- Francesc Aymerich, cabiscol major i vicari general (1600-1647)
- Francesc Pijoan, ardiaca d'Empordà i vicari general (1626-1659)
- Pere Joan Albert, ardiaca de Besalú (1632-1645)
- Francesc Meià, ardiaca de la Selva (1615-1656)
- Baldiri Batlle, degà (1600-1641)
- Francesc Alsina (1603-1645)
- Onofre de Ciurana (1610-1659)
- Jaume Pla "el jove" (1611-1653)

¹⁵ BASILI DE RUBÍ: *Les corts generals de Pau Claris*, Barcelona 1976, p.129.

Francesc Burgués (1615-1649)
 Pere Trias (1618-1650)
 Narcís Frigola (1619-1661)
 Benet Bassedas (1620-1645)
 Alfons Saconomina (1617-1649)
 Jeroni Tor (1622-1646)
 Cristòfol Rich (1624-1659), vicari general delegat (1647)
 Josep Novell (1624-1643)
 Miquel Geronella (1625-1672)
 Antic Mas i Darder (1627-1642)
 Pere Pau Vergés (1629-1644)
 Joan Vilar (1631-1653)
 Miquel Gou (1618-1658)
 Antoni Suardell, de Lleida (1634-1640)
 Martí Rich (1636-1646)
 Josep Broquetes (1638-1652)
 Josep Riera (1639-1655)
 Josep Çanou (1639-1659)
 Antic Fradera (1636-1646)¹⁶.

Hi ha nou canonges que passen 40 anys de la seva vida en la corporació del Capítol de la seu i vint que s'hi mantenen de 10 a 40. Són etapes llargues. Només un canonge no arribà als 10 anys de permanència¹⁷. Jaume Pla, nebot, va ser canonge durant 49 anys, i encara feia un temps que era coadjutor del seu oncle. Igualment el canonge Ciurana, també 49 anys. Aymerich i Geronella, 47 anys. Bernat de Cardona fou canonge de Girona durant 39 anys.

El síndic del capítol gironí va assistir a la Junta de Braços i va donar suport a la posició del Diputat eclesiàstic Pau Claris per organitzar la defensa del Principat contra l'exèrcit invasor del rei Felip IV. El canonge més significat en la revolta fou Jaume Pla, el jove. El 1640 formava part de la "Trentasena" o junta de guerra, integrada per homes de la confiança de Claris i que tenien cura de la defensa del país¹⁸. Més tard, el 1643, va ser premiat amb el càrrec d'Inquisidor general. En efecte, la Inquisició espanyola havia estat

¹⁶ ACG, RC 23, ff.158-165.

¹⁷ És Antoni Suardell que només es manté sis anys, segurament perquè és foraster.

¹⁸ *Les corts generals de Pau Claris*, op. cit., p.129 ss.

expulsada del Principat per les autoritats franceses. Fou aleshores que Lluís XIII nomenà nous inquisidors i va escollir uns clergues de tota confiança, ja que el nou tribunal havia de servir a la seva política i reprimir els homes d'Església sospitosos. Van ser elegits els canonges Pla, de Girona, i Ferran, d'Urgell. Aquest nomenament del rei era avalat per un breu papal que l'autoritzava¹⁹. Mort Pau Claris, el seu successor en la presidència de la Generalitat va ser l'ardiac major de la seu de Girona, Bernat de Cardona, que la conduí com a diputat eclesiàstic en la primera etapa d'obediència al rei de França (trienni 1641-1643). Quan es va requerir a totes les institucions –especialment les eclesiàstiques– el jurament de fidelitat al nou rei, el capítol de Girona va prestar aquest jurament sense dificultats²⁰.

EL CAPÍTOL DEL 1653: LA COOPERACIÓ AMB JOAN D'ÀUSTRIA

Deu anys després el panorama polític havia canviat totalment. El Rosselló es podia donar per perdut i la injustificada repressió de part dels governants francesos va fer que els catalans s'anessin decantant novament cap a la monarquia espanyola.

Aleshores, els canonges de la catedral de Girona –amb Bernat de Cardona i Francesc Pijoan al capdavant–, el 1653, van contribuir generosament a la defensa de la ciutat assetjada pels francesos. El fet reflectia la decidida voluntat dels capitulars per tal que el Principat es reintegrés plenament a la corona espanyola. Joan Josep d'Àustria, fill de Felip IV, que de moment inspirava confiança a Catalunya²¹, va córrer en ajut de Girona amb un exèrcit de socors i alliberà la ciutat. D'altra banda, un ardiaca de la Seu de Girona presidia la Generalitat en el moment de la reincorporació a la Corona dels Àustria: Francesc Pijoan (1653-55).

Aquesta era la composició del Capítol d'aquell any i el volum de la seva aportació a les despeses de la guerra:

“Bernat de Cardona, ardiaca major: 32 marcs i 2 unces.

Francesc Pijoan, ardiaca d'Empordà: 47 marcs.

Jaume Pijoan, ardiaca de Besalú: 20 marcs i 6 unces.

Francesc de Maià, ardiaca de la Selva: 29 marcs i 4,5 unces.

¹⁹ L. ROURERA: op. cit., p. 69-70.

²⁰ J. SANABRE: *La acción de Francia en Cataluña*, Barcelona 1956, p.

²¹ Cf. F. SÁNCHEZ MARCOS: *Cataluña y el gobierno central tras la guerra de los segadores, 1652-1679*, Barcelona 1983, i altres estudis del mateix sobre Joan d'Àustria i Catalunya.

Jaume i Narcís Burguessos: 38 marcs i 2 unces.
Narcís Frigola: 16 marcs.
Miquel Geronella: 6 marcs i 4,5 unces.
Christòfol Rich: 20 marcs i 5 unces.
Martí Rich: 11 marcs.
Joan Vilar: 19 marcs i 2 unces.
El Sagristà [Josep] Riera: 7 marcs i 4,5 unces.
El rector de Campmajor: 11 marcs.
Miquel Gou: 5 marcs i 5 unces.
Amadeu Ferrer: 6 marcs, 3 unces i tres quarts.
[Salvi] Estanyol Batlle: 2 marcs i 7 unces.
El Capiscol Combelles, de Sant Feliu: 4 marcs i 7,5 unces.
Josep Çanou: 1 marc i 4 unces.
El canonge Boris, de Sant Feliu: 2 marcs.
Pere Coderch: 6 marcs, 3 unces i un quart.
Mn. Pere Barceló, beneficiat de la Seu: 25 marcs, 1 unça i un quart²².

En aquest elenc queda demostrada clarament la superioritat econòmica de Francesc Pijoan per sobre de Bernat de Cardona. El primer aportà 47 marcs, mentre que l'ardiaca Cardona només 32. Pijoan sol contribuï amb una quantitat més elevada que la dels canonges Burgués junts (38 marcs) i que els germans Rich (30 marcs). Si volguéssim sumar el que van aportar Francesc i Jaume Pijoan (67 marcs), supera en molt l'aportació de tots. Els germans Pijoan contribuïren a la defensa de Girona, ells sols, amb el 21,3% del total que aportà el Capítol²³.

L'actitud antifrancesa de l'ardiaca i futur bisbe electe Francesc Pijoan venia d'anys abans. Quan era vicari general del bisbe exiliat, Gregorio Parceró, al seu torn també va ser enviat a l'exili: "Molt benemèrit d'Espanya i, com a tal, perseguit i desterrat en temps de França", apunta l'Episcopologi²⁴. L'ardiaca Pijoan, juntament amb els canonges Alfons Saconomina i Pere Coderch, va ser confinat a Sornia (a la Fenolleda, Llenguadoc) on van

²² Cf. ACG, RC 28, ff.125-126.

²³ Cf. *Episcopologi* II, p.86, on S. Pontich assegura que Cardona havia anat a menys.

²⁴ ACG: *Ibid.*, p. 87; RC 27, f.14.

romandre fins al 1649²⁵. Tanmateix, la monarquia i en concret Joan d'Àustria els ho tindran en compte més endavant.

Un document sobre la contribució del Capítol a la defensa de Girona deixà constància clara de l'orientació política dels canonges gironins al final d'aquella crisi política:

“Digo yo, don Francisco Orosio [Osorio], he recibido del Sr. Don Bernardo de Cardona, arcediano mayor de Gerona, tres cientos y catorce marcos, seis onzas y un quarto de plata labrada, que a la razón de ocho onzas el marco, hacen dos mil quinientas diesiocho onzas y un quarto, las quales me han entregado por orden del Sr. Marqués Sierra, para fabricar moneda para los gastos del ejército de Su Magestat (que Dios guarde) y por ser verdad lo firmo de mi mano. Gerona veinte y quatro de julio de 1653. Don Francisco Osorio Destorga. Son 314 marcos, 6 onzas, 1 quarto”²⁶.

La reincorporació de Catalunya a la Monarquia espanyola després de la Guerra dels Segadors era fruit del desengany polític i del cansament pels setges i invasions constants. Pel que fa a Girona, evidentment la ciutat buscava la pau a qualsevol preu, i als catalans en general no els va doldre sotmetre's a l'arrogància i a la duresa que s'amagaven sota les paraules d'elogi del príncep conqueridor. A la llarga, Catalunya no en traurà cap profit d'haver confiat en un governant indecís i mediocre com Joan d'Àustria. Aquest, però, sabia afalagar els seus partidaris. De la seva mà, dos ardiaques de la seu –primer Bernat de Cardona i després Francesc Pijoan– van ser designats bisbes de Girona com a premi per la seva col·laboració²⁷.

²⁵ Carta dels canonges Pijoan, Saconomina i Coderch des de Sant Pau de Fenollet el 24 d'abril 1648 (ACG, *Correspondència 1644-1649*).

²⁶ ACG, RC 28, f.126.

²⁷ Cardona explica que fou Joan d'Àustria, de part del rei, qui l'obligà a acceptar l'episcopat (ACG, RC 28 f.131v). Tant Cardona com Pijoan havien presidit la Generalitat com a Diputats Eclesiàstics.